

L'enderroc de Ràdio Liberty deixa un espai verge

Només mancava un dia perquè es complissin els 47 anys del primer "Govorit Radio Svoboda" ("Parla Ràdio Liberty") que va creuar Catalunya fins a Rússia a cop de tramuntana. Ara, les tretze antenes que el govern nord-americà va disposar estratègicament a la platja de Pals per retransmetre la seva propaganda als països que quedaven a l'altra banda del Teló d'Acer han caigut. Amb elles, el símbol de la Costa Brava més ianqui s'esvaeix.

"Quan va caure el mur de Berlín, les antenes de Ràdio Liberty haurien d'haver caigut amb ell. Això ja estava tocat de mort." Són paraules d'Arturo Díaz del Real, antic cap de transmissors de l'emissora Ràdio Liberty - La Veu d'Amèrica. Dimecres, 22 de març, l'Arturo veia com la que va ser la seva feina durant trenta anys rebia la darrera estocada. Més de 16 quilos d'explosius han estat capaços de transformar en qüestió de segons la fesomia que la platja de Pals ha mantingut durant mig segle. Ara s'obre un nou debat: què en farem, d'aquest magnífic pastís de més de 33 hectàrees de terreny amb platja pràcticament verge?

Un pla Marshall per a Franco. Per entendre la importància de Ràdio Liberty ens hem de remuntar a l'any 1955, quan l'American Committee for Liberation from Bolchevism triava la platja de Pals per ubicar una gran instal·lació per emetre les "seves notícies" als ciutadans de Rússia i d'altres països satèl·lits de l'òrbita comunista. Per als americans, les platges d'aquest poblet de la Costa Brava resultaren idònies: eren deshabitades, tenien una vegetació molt baixa, pocs obstacles i el mar en la direcció

adequada per propagar amb més potència el senyal. Dit i fet. Els americans compraren aquests terrenys l'any 1958 per poc més de 7.673.000 pessetes de l'època per, posteriorment, escriure'l a nom de l'estat espanyol. El tracte suposava una espècie de *quid pro quo*. Com que no es tractava d'una democràcia, el règim franquista no podia aspirar a les ajudes del Pla Marshall americà per a la reconstrucció europea. Amb la cessió d'aquests terrenys, Franco es despenia d'aquest llast i jugava una segona oportunitat amb la Guerra Freda. El franquisme es legitimava davant les autoritats nord-americanes, que, per la seva banda, aconseguien el millor dels llocs per dur a terme la seva comesa propagandística cap a l'enemic comunista de l'est d'Europa.

Libertat en temps de no-guerra. La presència americana va capgirar la vida del poble. La silueta d'antenes gegantines -fins a 165 metres d'alçada- va marcar l'horitzó, físic i metafòric, d'aquelles platges verges. L'Arturo va entrar a treballar-hi als anys seixanta. "En un principi -recorda- tot era molt precari, però a poc a poc va evolucionar a passos de gegant." Durant tres dècades, els transmissors de Ràdio Liberty van ser

els més potents de l'ona curta: van superar els 1.350.000 watts de potència instal·lada. Les emissions des de Pals eren les més difícils d'interferir. En els moments més delicats, l'URSS va arribar a tenir més de 2.500 estacions radiant interferències perquè la informació no arribés des de l'emissora. I és que, a més de la seva importància com a paradigma de la propaganda de la Guerra Freda, Ràdio Liberty és per si mateixa "un autèntic patrimoni científic i industrial de valor incalculable", com reconeix Joan Batlle, exrector de la Universitat de Girona i principal veu crítica contra el desmantellament de l'estació.

D'altra banda, l'existència de Ràdio Liberty va representar un revulsiu social, tant per a Pals com per a la contrada, ja que hi van arribar a treballar més de 250 persones. Alguns d'aquests treballadors s'ho miren amb nostàlgia i reconeixen que no han pogut veure *in situ* l'enderroc de les antenes. "Tot el meu record de l'etapa de Ràdio Liberty és magnífic i ara sento una tristesa enorme", espetega un dels veterans mentre fa esment de la sort de treballar en aquells temps en una empresa americana: "Les condicions de treball eren molt bones." En el fons, sabien que era molt més: "Érem conscients que fèiem algu-

Si no fos pels ianquis...

Amb molta cura, els americans construïren les antenes de Ràdio Liberty a diferents alçades, respectant les dunes de sorra pròpies de la zona. "Les antenes han format part de la nostra vida", admet Juli Cuenca, veí de Pals. De fet, per la seva condició de *rara avis*, el poble va quedar exclòs del *boom* turístic que la Costa Brava va patir als anys vuitanta i "aleshores van anar sorgint els rumors de possibles radiacions que podien afectar la salut

El passat 22 de març, les antenes de Ràdio Liberty desapareixien de la platja de Pals, després d'haver marcat -i ajudat a preservar- aquest paisatge durant 47 anys.

na cosa important, com ho va fer La Pirenaica aquí." El paral·lelisme fa referència a Radio Espana Independiente, l'emissora que fundà el 1941 Dolores Ibaruri, La Pasionaria, i que rebia el sobrenom de La Pirenaica per l'extesa creença que s'emetia des d'algun amagatall dels Pirineus, tot i que la veritat és que l'emissora dels comunistes sempre va tenir seu a Moscou. Durant aquesta època, les informacions de La

humana", afegeix. Meravella per la tècnica per a uns o nosa estètica per als altres, el fet és que mentre les antenes han estat dempeus, les platges de Pals han estat un petit reduec sense comparació a la costa catalana. El filòsof palenc Ramon Alcoberro recorda que el seu avi, Agustí Pericay, alcalde de Pals durant l'aixecament de Ràdio Liberty, repetia sempre que "sense les antenes, Pals hauria estat Lloret". Una afirmació que deixa de manifest una curiosa història de com "l'imperialisme ianqui" va contribuir a preservar un paratge d'interès ecològic excepcional.

Pirenaica, juntament amb les transmissions espanyoles de la BBC, es van esquitllar entre els tricorns franquistes per cobrir el buit periodístic. "Nosaltres vam fer el mateix per intentar portar aquesta llibertat als russos", sentència l'antic treballador de Ràdio Liberty.

Amb la caiguda del mur de Berlín i la fi del comunisme, la raó de ser de Ràdio Liberty es perd entre les ones. Els estudis es traslladen a Praga, antiga capital mediàtica del comunisme internacional, i a partir del 1991 les emissions d'ona curta es redireccionen cap a estats musulmans de l'Àsia central. A l'Europa Oriental, Ràdio Liberty s'associa a les FM locals amb programes cedits. "Quan Rússia va aconseguir la llibertat, la nostra emissora deixà de tenir sentit i utilitat", sentència l'Arturo. El 25 de maig de 2001, els treballadors de l'emissora de Pals van ser convocats a una reunió d'urgència a les deu del matí. Aquella seria la darrera de les emissions de Ràdio Liberty des de la Costa Brava.

Museu amb vida pròpia. Amb la sortida dels darrers treballadors, les pressions per al desmantellament de

Ràdio Liberty a Pals van anar augmentant. La caiguda de les torres arriba cinc anys més tard. El subdelegat del govern espanyol a Girona, Francesc Francisco-Busquets, ha anunciat que les 33 hectàrees de terreny que quedaran alliberades, amb 1,5 quilòmetres de longitud, s'integraran al futur Parc Natural Montgrí-Illes Medes, tot i que alguns ja veuen l'ombra de l'especulació estent-s'hi. També s'estudia la possibilitat de fer un museu de les telecomunicacions o de la Guerra Freda, una proposta aplaudida per aquells qui fa anys que reivindiquen aquesta sortida digna, com Joan Batlle, exrector de la UdG, que denuncia les condicions actuals de les instal·lacions: "del material que hi va restar, es conserva alguna cosa als estudis de RNE a Madrid, però la major part ha anat a parar a les piles del ferro vell". Un mal sabor de boca que també tenen els antics treballadors. Tot i així, Batlle va un pas més enllà i adverteix: "Si la comunitat internacional ens demana les raons per les quals hem destruït aquest patrimoni científic, què els explicarem?"

Laura De Andrés